

2.2 Onmachtscompetentie

Empowerment is niet voor iedere bezoeker een dwingend doel. Inloophuizen staan immers ook juist open voor 'gebroken' mensen die 'niet te repareren zijn', voor wie het van grote waarde is dat ze mogen zijn zoals ze zijn.

Volgens Baart is het van belang dat helpers een 'onmachtscompetentie' ontwikkelen. Dit maakt dat zij 'iets kunnen op het moment dat je niets kunt'.¹⁴ Hij spreekt over 'liefdevol en verstandig doormodderen' waarbij oprechte aandacht en je verplaatsen in de ander van belang zijn. Mensen komen met verschillende behoeften naar een inloop. Voor sommige mensen is veiligheid en rust het belangrijkste. Dat is wat zij zoeken. En dat is goed. Deze mensen mogen er zijn en dat verliezen medewerkers en vrijwilligers nooit uit het oog.

Rust

Als je heel de nacht op straat hebt rondgelopen, dan ben je blij dat je een stoel hebt en een kussentje om je hoofd even op te leggen. Dan wil je rust.

Dus inloophuizen, buurtpastoraat en straatpastoraat staan zeker open voor bezoekers die (nog) niet in staat zijn tot groei. Dat neemt niet weg dat velen hier de eerste stappen zetten om weer greep te krijgen op hun leven. Inloophuizen zijn plekken waar mensen het proces van empowerment in gaan. Daarom is het zo belangrijk dat er ruimte is om mee te doen. Het is aan de professionals en vrijwilligers die er werkzaam zijn om die ruimte te organiseren.

2.3 Invoegen en toevoegen

Bij ondersteuning vanuit een empowermentperspectief is de relatie tussen hulpvrager en hulpverlener – bezoeker en medewerker – het fundament. Presentie¹⁵ is een leidend principe voor

de invulling van deze relatie. Een presente werker geeft echte aandacht aan de ander, verdiept zich in zijn of haar leefwereld, en heeft een 'open agenda' die door de ander ingevuld mag worden. Daarbij wordt steeds gezocht naar het goede van de ander. Wanneer je er zonder voorwaarden kunt zijn, kan dat verbinding tot stand brengen.

Vanuit een presente relatie, waarin de ondersteuner 'invoegt' in wat er is, kan deze vervolgens ook 'toevoegen', en zo in het empowermentproces van de bezoeker tot steun zijn. Door zinvol aan te sluiten kun je als werker gelegenheid scheppen 'al doende' tot een respectvolle relatie te komen. Die relatie is gebaseerd op gelijkwaardigheid, terwijl op inhoudsniveau de deskundigheid van de ondersteuner erkend wordt. De hulpvrager verwacht juist deze deskundigheid. Hiermee krijgt de relatie de vorm van een 'partnerschap'. Er is sprake van ongelijkheid in situaties en in posities, maar gelijkwaardig-zijn als mens.

14. <https://www.zorgwelzijn.nl/andries-baart-sociaal-werker-moet-beschikken-over-onmachtscompetentie/?nc=1532511427>, 1.

15. Baart, 2001.

14 Met de juiste ondersteuning kunnen mensen veerkrachtiger worden.¹⁶ Ze kunnen hun vermogen vergroten om, in verbinding met de maatschappij, een goed bestaan te leiden en zich ondanks moeilijke levensomstandigheden positief te ontwikkelen. Dit begrip 'veerkracht' wordt in paragraaf 5.5 verder uitgewerkt. Kunnen bijdragen (participeren) werkt volgens Van Regenmortel¹⁷ als 'een motor' voor het proces van empowerment. Daarom is het belangrijk om mogelijkheden voor bezoekers te scheppen die passen bij hun wensen en behoeften. Zo ervaren zij de 'kracht van het geven'. Naast hulp ontvangen, ervaren ze dat zij een ander kunnen helpen.¹⁸ Dit maakt dat hun zelfvertrouwen groeit.

2.4 Zone van naaste ontwikkeling

Het bovenstaande stelt ons voor de vraag hoe je het ondersteunen van het empowermentproces van bezoekers een plek kunt geven in de dagelijkse praktijk van inloophuizen. Dit is een proces van (opnieuw) leren en ontdekken. Wil je mensen de kans geven om te groeien, is het waardevol dat zij kunnen leren van ervaringen. Ga op zoek naar de talenten van bezoekers – want iedereen heeft talenten. Soms zullen deze talenten gemakkelijk zichtbaar zijn, maar in andere gevallen is iemand al lange tijd niet aangesproken op zijn of haar sterke kant. De kunst is om voor mensen optimale omstandigheden te creëren om zich 'te laten zien'.

We hebben een jongen, die houdt de plantenbakken bij. Hij doet graag iets buiten, waar het rustig is. Wij zijn er blij mee, en hij ook.

Maar hoe doe je dat? Hiertoe introduceerde de psycholoog Lev Vygotsky het begrip 'zone van de naaste ontwikkeling', een manier van ondersteunen van leerprocessen waarbij mensen een uitdaging wordt geboden die net een stapje verder gaat dan het niveau dat zij op dat moment hebben. Te weinig uitdaging leidt tot verveling, te veel uitdaging zorgt voor spanning. Daartussen bevindt zich die zone van de naaste ontwikkeling. Met wat steun van een ander kunnen mensen daar uitdagende ervaringen aangaan en hiervan leren.

16. Van Regenmortel, 2008. Zie hoofdstuk 5 voor een verdere uitwerking van het begrip 'veerkracht'.

17. Van Regenmortel 2008

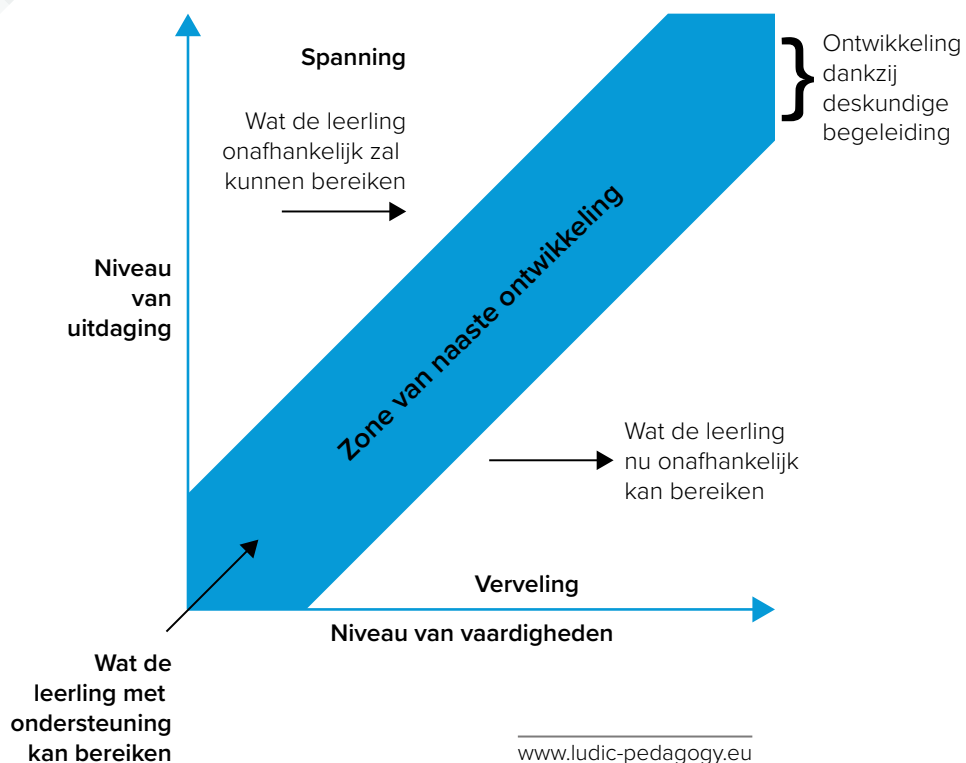
18. Rappaport, 1987.

Naar Lev Vygotsky

Zone van naaste ontwikkeling Gerichte begeleiding

www.ludic-pedagogy.eu

Een belangrijk aandachtspunt is dat je streeft naar succeservaringen voor mensen. Op zulke ervaringen kunnen zij trots zijn en ze kunnen er complimenten voor ontvangen. Maar voor een veilige leersituatie is het ook van belang dat er wel eens iets 'mis' mag gaan, zonder dat dit al te grote gevolgen heeft. Dat vraagt om creativiteit en respectvol kunnen inspelen op situaties en gedrag.

Knakworst

Een bezoeker van een inloophuis geeft aan dat hij graag wil helpen met koken. De man geniet en krijgt meer zelfvertrouwen. Helaas blijkt het eten dat hij bereidt minder in de smaak te vallen bij bezoekers. Zij blijven weg, waardoor het koken van de man onder druk komt te staan. Om dit probleem op te lossen, is er besloten om de avond dat deze bezoeker kookt, om te toveren tot 'knakworstavond'. Zo is de avond voor iedereen een succes.